

Matěj VANĚK

Hledání plného lidství: Z pohledu mystika a humanistické psychoterapie

Diplomová práce, Praha 2021, 128 s.

posudek

Matěje Vaňka přivedla k napsání diplomové jeho vlastní zkušenost z rodinné rekonstrukce, která je popsána v příloze č. 2. A při které zažil cosi, co popisuje jako mystickou zkušenost: „Ve svém dechu vnímám soucit, sounáležitost, jednotu, úctu, úžas, přetéající lásku k Bohu, ke všemu životu a k sobě samému...“ Hned z kraje přiznávám, že je mi tento přístup velmi sympatický a že na práci je zcela zřetelně vidět, že byla psána s velikým zaujetím pro téma. Místy se student až nechával strhnout do velkého osobního hledání odpovědí.

Práce má tři výrazné kapitoly.

V oddíle „Mystika“ popisuje tento fenomén s pomocí především dvou autorů – Petera Zimmerlinga a jeho přehledové studie *Evangelická mystika* a Dorothee Sölle a jejího životního díla *Mystika a vzdor*. Od Sölle přebírá pojetí mystického prožitku jako zkušenosti, která je umožněna „každému“. Dále vyzdvihuje: darovanost, odvahu cesty do vlastního nitra, jistou formu askeze – odhlédnutí od sebe ad. Podkapitola je věnovaná i švédskému diplomatu Dagu Hammarskjöldovi a jeho pojetí mystického života.

V druhé části „Psychoterapie“ jsou představeny dva směry humanistické psychoterapie: model růstu Virginie Satirové a PCA Carla R. Rogerse. Oba koncepty jsou prezentovány paralelně. Nejprve je nastíněn jejich teoretický základ, pak jejich vývoj od zakladatelů po žáky, následně je rekonstruován obraz člověka u obou autorit a v závěru jsou obsáhle popsány terapeutické procesy, resp. cíle obou přístupů. Úplně bych nesouhlasil s formulací, že humanistická terapie „zdůrazňuje lidskou orientaci na budoucnost“ (s. 78). Není to i na přítomnost? Metodicky dobrou volbou byl pokus o porovnání pohledů na člověka. A také popis kongruence.

Třetí kapitola má dvě výrazná témata. Nejprve Matěj Vaněk hledá prvky spirituality v obou terapeutických konceptech a následně formuluje na základě svého dosavadního výzkumu jakousi „představu“ „mystického člověka“.

Samotný závěr je žel spíše stručný. Zazní zde ovšem i shrnující teze, ve které Vaněk propojuje mystiku s psychoterapií: „Čím více kongruence tím více Boha.“ (s. 114) Zároveň by si žádala trochu rozpracování a dovysvětlení.

Následuje ještě seznam literatury a přílohy, z nichž o té klíčové byla řeč již výše.

Matěj Vaněk vykročil na poměrně komplikované pole, které však zároveň zřejmě přináší specifickou studijního oboru: Teologie – spiritualita – etika. Polovina jeho práce vyžadovala dost hlubokou znalost psychologické teorie, druhá pak značnou orientaci v dějinách spirituality a teologie. Nalézt vhodnou termínovou oporu na teologickém poli, bych řekl, bylo pro autora těžší.

Diplomová práce patří mezi spíše ty rozsáhlejší. Její autor se zvládl celkem úspěšně vypořádat i s výběrem literatury z oboru, který mu není vlastní (psychologie). Prokázal schopnost řešerše i práce se zahraniční literaturou. Vzhledem k uzávěře knihoven, v době kdy svou práci psal, se musel vyrovnat i s touto vnější komplikací. Vybrat si odpovídající autority v oblasti mystiky bylo i vzhledem k obtížnému vymezení zkoumaného pole náročnější. Na jednu stranu se práce vyznačuje opakujícími se didaktickými shrnutími dosavadních poznatků, zároveň se její autor místy úplně nevyhnul jazyku expresivnímu či příliš košatému na akademickou práci. Příkladám to však onomu velkému zaujetí, se kterým pracoval. Nepodařilo se mu zvolit úplně ideální formát pro poznámkový aparát.

Záměr diplomové práce – postavit vedle sebe zkušenost přijetí, kterou nabízejí některé koncepty psychoterapie, a přijetí, které je výsledkem některých mystických cest, považují za odvážný, ale i relevantní. Autor se pustil na výrazněji neprobádané pole, které je zároveň nesnadné uchopit metodologicky, byť jistá vodítka poskytují práce zkoumající roli spirituality v některých psychoterapeutických směrech.

V závěru zůstalo možná více otevřenosti. Matěj Vaněk oba zkoumané fenomény spíše položil vedle sebe, než propojil, byť v posledních řádcích pléduje za větší spolupráci terapeutů a teologů. Škoda, že neřekl, k jaké spolupráci je na základě svého studie vybízí.

V rámci obhajoby doporučuji, aby Matěj Vaněk komisi představil závěry svého zkoumání a především se zamyslel nad tím, zda duchovní doprovázení jako specifická forma duchovní péče může být oním propojujícím článkem, který ve své diplomové práci hledal.

Diplomovou práci Matěje Vaňka doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení písmenem B (velmi dobře).

V Nosislavi 17. května 2021

Ondřej Macek, Ph.D.